CERCETĂRI CRITICE

CU PRIVIRE LA

ISTORIA ROMÂNILOR

DE

CONSTANTIN KOGALNICEANU

BASARAB I ZIS NEGRU-VODĂ

ÎNTEMEIETORUL ȚĂREI ROMÂNEȘTI

FASCICOLA I

«MINERVA», Institut de arte grafice și editură. — Bulevardul Academiei, 3 — Strada Edgar-Quinet, 4, BUCUREȘTI

1908

BASARAB[1]) I ZIS NEGRU-VODA

ÎNTEMEIETORUL ȚĂREI ROMÂNEȘTI

Despre Radu Negru, pretinsul întemeietor al statului muntean, nu mai poate fi vorba. Este dovedit că un Radu Negru n'a existat niciodată nici ca întemeietor al unui stat român nici măcar ca domn. Domn al Țărei Românești a fost însă Radu, fiul lui Alexandru I Basarab, care a domnit între 1372 și 1380. El este tatăl lui Dan I și al lui Mircea I cel Bătrân. El nu s'a chemat însă Radu *Negru* ci numai pur și simplu Radu cum figurează în uricele fiilor și nepotului său Dan I, Mircea I și Dan II, căci dela el însuși nu ni s'a păstrat nici un crisov[2]).

---

[1]) Scrim Basarab și nu Basaraba de oarece în slavonește *a* dela fine este numai semnul scurtărei.

[2]) Crisovul lui Dan I din 3 Octobre 1385 ap. Hasdeu, Ist. crit. I, 127; crisovul lui Mircea I cel Bătrân din 27 Iunie 1387 ibid, și crisovul lui Dan II din 1424 ap. Hasdeu, arhiva istorică, I, 1, 19. Cele două crișoave atribuite de Hasdeu lui Radu I sunt — după cum susține Onciul, Orig. Princ. Rom. p. 201—205, — unul fără dată dela Radu II Praznaglava iar celălalt din 1419 dela Mihail I, fiul lui Mircea I. Dealtmintrelea și în aceste, dacă am admite că emană dela Radu I, el se intitulează pur și simplu Iŏ Radu Voevod și nici cum Radu Negru. Iar pretinsul titlu din cronici *«Iŏ Radul Negru Voevod»* nu este luat după o inscripție sau după un document dela Radu însuși, ci după un act posterior, după cum a demonstrat Onciul o. c. p. 109. Deasemenea nici concluziunea lui Hasdeu, Etimologicum Magnum Romaniae, București, tom IV, p. CCXLI nu este întemeiată pe care o trage din faptul cum că istoricul german Eberhard Windek, născut pe la 1380, numindu'l pe Mircea I *cel Alb* «der Weisse», resultă că antitesa cu tatăl său Radu ar fi fost *cel Negru*

Din tradiţionalul întemeietor al Ţărei Româneşti, *Negru Vodă,* şi acest principe real *Radu,* cronicele au făurit un Radu Negru fictiv, care n'a existat niciodată precum n'a existat nici *Bogdan-Dragoş*, pretinsul întemeietor al statului moldovan cu deosebire că, în acest caz, avem a face cu doui voevozi deosebiţi cari au existat şi unul şi altul [1]).

Mai în urmă domnii Ţărei Româneşti, căpătând ca feude ducatele de Făgăraş şi Amlaş, se explică cum cronicele şi chiar şi tradiţia să fi pus întemeierea Ţărei Româneşti în legătură cu Făgăraşul.

Trebue de aici înainte să dispară pentru totdeauna acest fictiv voevod Radu Negru, din istoriografia noastră, cum a dispărut deja fictivul Bogdan Dragoş.

Adevăratul întemeietor al Ţărei Româneşti, tradiţionalul *Negru-Vodă,* acela care întruni voevodatele române de pe ambele maluri ale Oltului este *Basarab-Vodă.*

Hasdeu a comis aci o confusiune. Epitetul «der Weise» cel Înţelept şi nu «der Weisse» *cel Alb* se raportează la Radu şi nici cum la Mircea! «Es war lange zeit ein Sohn von Pankraz dem Weisen, der lange Jahre «vorher Herr derselben Länder gewesen war, mitamen Merzwaydan». Vezi Onciul, Orig. p. 200. In fine argumentul lui Hasdeu, Ist. Crit. I, 148 ce-l trage din împrejurarea cum că în crisovul lui Alexandru-Vodă din 28 Aprilie 1576 se zice că satul *Cumanii* a fost dăruit mănăstirei Tismana de *Negru-Vodă* pe când dovedit este prin crisovul lu Mircea I din 3 Octobre 1385, ca donatorul satului Cumanii a fost tatăl său Radu I şi ca astfel ar resultà că *Radu* s-ar fi chemat şi *Negru* adică *Radu Negru* nu este nicidecum hotărâtor. In acest document înlocuirea lui *Radu* prin *Negru-Vodă* trebuie atribuită împrejurărei că la acea epocă se crease deja legătura dintre Negru-Vodă şi Radu. Şi dacă Alexandru zice că ar fi cetit şi crisovul de întărire dela răposatul Negru-Vodă este evident că el n'a avut originalul ci numai vre-un falşificat căci altfel ar fi trebuit în pretinsul crisov să stee Radu Negru Voevod dar nu numai Negru-Vodă, căci numele princiar în orice caz erà Radu şi Negru nu puteà fi decât un epitet. Vezi şi *Gr. G. Tocilescu,* Raporturi asupra câtorva mănăstiri, schituri şi biserici, Bucureşti, 1887, p. 60 care publica pisania mânăstirei Tismana pusă la anul 1565 de vel-vornicul Nedelco reprodusă după vechea pisanie, unde sta «Iω Radul Voevod» dovadă că în vechea prisanie nu erà Radu Negru ci numai Radu.

[1]) C, Kogâlniceanu Dragoş şi Bogdan, Bucureşti, Socec 1886.

Acest fapt istoric îl cunoşteà deja Fotino «după cronicele ungureşti şi sârbeşti, dar istoricii noştri moderni n'au voit să bage aceasta în seamă[1]). Deasemenea în vechiul pomelnic al mânăstirei Câmpulungului, care azi nu mai există, cel mai vechiu nume care se afla trecut în el era al lui Basarab Voevod, cea ce este foarte semnificativ de oarece aceasta este în contrazicere cu toate cronicele noastre care în capul şirului voevozilor nu-l aveau pe acest domn[2]). Ba mai mult el figură în pomelnic chiar împreună cu doamna sa Margareta cea ce dovedeşte că avem aface cu o sorginte serioasă bisericească[3]).

Tot astfel, ceace este şi mai decisiv, şi în documentele ungureşti oficiale Basarab este primul «*Woyvoda Transalpinus*», adică Voevodul Ţărei Româneşti, căci *Transalpina* este numele oficial al *Ţărei Româneşti* la Unguri.

Cea dintâi mărturie despre acest domn este diploma regelui Ungariei, Carol Robert, din anul 1324, prin care resplăteşte serviciile magistrului Martin, trimis în mai multe rânduri cu misiuni la «*Bazarab woyvodan nostrum Transalpinum*»[4]).

La 1247 adică cu vre-o optzeci de ani înainte, când regele Ungariei Bela dărui Cavalerilor Ioaniţi Ţara din dreapta şi stânga Oltului, această ţară nu figurează ca unitate sub o singură denumire de «Terra Transalpina» adică Ţara Romă-

---

[1]) El zice că Basarab a întrunit Oltenia cu Muntenia de dincoace de Olt, iară *Iorga*, Studii şi Docnmente, Bucureşti 1901, III, LVII susţine că nici un «izvor cu înţeles şi însemnătate n'a putut da istoricului grec această ştire», deşi el însuşi în Geschichte des Rumänischen Volkes şi Istoria Românilor pentru poporul românesc atribue întrunirea voevodatelor tot lui Basarab.

[2]) *Clain la Engel*, Geschichte der Walachen, I, 96. *Tunusli* p. 244. *Fotino* II, 15, *Tunusli*, p. 244.

[3]) Şincai ad an. 1329 care înseamnă Marghita. In a mea «Istoria Românilor» Iaşi, 1903, I, în domnia lui Alexandru I, am susţinut că Margareta ar fi fost soţia sa de oarece prin eroare confundasem pe Alexandru cu tatăl său Basarab făcând din doi voevozi unul singur.

[4]) Hormuzaki, Doc. I, 592.

nească, ci se face o deosebire între partea apusană a Oltului, chemată «Totam *terram de Zeurino* usque ad fluvium Olth, adică ţara «Severinului, Oltenia, şi partea răsăriteană zisa «*totam Cumaniam*», adică Cumania, deasemenea voevozii români nu sunt denumiţi de «woyvodae transalpini», ci voevodul «terrae Lytua» dincolo de Olt şi voevodatul sau ţara voevodului *Seneslas* dincoace de Olt [1]).

Ţara Românească ca atare, pentru Unguri — «Transalpina» nu exista încă. Teritoriul Ţărei Româneşti era divizat în două prin Olt, Cumania dincoace, ţara Severinului dincolo, în care se aflau mai multe chnezate şi voevodate române sub proprii lor chnezi şi voevozi independenţi unul de altul, dar toţi dependenţi şi tributari regatului Ungariei.

Aceaşi stare de lucruri o găsim încă şi la 1279 când *Litovoi Voevod*, refuzând a plăti tributul, regele Ladislas Cumanul trimise contra lui pe magistrul George care îl bătù şi'l ucise iar pe fratele lui *Barbat* îl prinse [2]).

In diplomele ungare din 1285 şi 1288 care fac menţiune despre aceste evenimente nu figurează nici «*Woyvoda Transalpinus*» nici «*Terra Transalpina*» şi e zis numai pur şi simplu «Lytuon Woyvoda» iară fratele său e chemat «Lytua vaivodam nomine Barbat» adică Barbat voevodul ţării Litua.

Litovoi dar şi frate-său nu erau voevozii Ţării Româneşti, «*Woyvodae Transalpini*» ci numai voevozii Ţării «Lytua».

Identitatea numelor lui Lytuon din 1247 şi Lytuoi din 1279, izbitoare dela prima vedere se confirmă şi prin documentul din 1288 [3]), unde Barbat fratele şi succesorul lui Lytuon este numit voevodul ţării Litua «Litua voivoda», precum şi ţara lui Lytuoy din 1247 e numită, terra Lytua.

Numele ţării e dat după numele voevodului, ca şi «terra Assani».

Prin urmare Litovoi şi Barbat erau voevozi în Oltenia ci

---

1) *Hormuzaki*, Doc. I, 250.

2) idem I, 454. Despre anul 1279 vezi Onciul, Orig. p. 171.

3) Hurmuzaki, Doc. I, 483 : Idem quando Litua vaivodam nomine Barbat.

nu ai Ţării Româneşti. Aceasta ca atare nu exista încă. Regele Ladislas vorbind de răscoala lui Litovoi vorbeşte nu de «Transalpina» ci de «aliquam partem de Regno nostro ultra alpes existentem» adică ceva nedefinit de oarecare parte din Regatul Ungariei dincolo de munţi căci statul Ţării Româneşti nu fusese încă înfiinţat.

Greşit este dar a consideră pe Litovoi ca întemeietorul ţărei Româneşti. Răscoala lui nu a avut de scop cucerirea voevodatului român de dincoace de Olt, ci s'a mărginit la refuzul plăţii tributului cuvenit regelui Ungariei pentru voevodatul său din Oltenia «terra Litua». De acea vedem că după învingerea şi uciderea lui Litovoi şi eliberarea prin bani, a fratelui său Barbat, regele nu recunoaşte acestuia pretinsa cucerire a unui teritoriu dincoace de Olt, ci vorbeşte numai de *restabilirea* plăţii tributului cuvenit «*tributum nostrum in seidem partibus nobis fuit restauratum*» [1]).

[1]) Hormuzaki, Doc. I, 454. Onciul, Orig. susţine, fără a dovedi, cum că «Lython, până atunci numai voevod al Olteniei, uneşte ambele voevodate într'un singur Stat. Partea de ţară ocupată de dânsul pentru care refuză a plăti tribut Ungurilor, era, *după toate indiciile*, în partea din răsărit de Olt». Domnia sa nu înseamnă nici unul din aceste pretinse toate indiciile. In relaţiunile ţării Româneşti şi Moldovei cu Ungaria, de Grigore C. Conduratu, Bucureşti, 1898, p. 47—49, acesta crede a fi găsit unul din aceste indicii. In diploma din 1285 este dis «aliquam partem de Regno nostro *ultra alpes*» de unde ar rezultà după Conduratu că e vorba de Muntenia dincoace de Olt şi nu de Oltenia. A priori «ultra alpes» adică peste munţi se poate aplică tot atât de bine Olteniei cât şi părţii dincoace de Olt. Dar este o particularitate care a scăpat din vedere lui Conduratu care dovedeşte că teritoriul de care e vorba pentru care Litovoi şi Barbat au refuzat plata tributului şi care a fost restituit în urmă lui Barbat nu se afla, precum presupune Conduratu dincoace de Olt, ci anume în Oltenia. Ţara care a fost restituită lui Barbat, după ce s'a rescumpărat cu bani şi s'a îndatorat a plăti tributul este ţara «*Litua*» adică aceeaşi «terra Lytua» dela 1248 care documentalmente se afla dincolo de Olt. Conduratu, spre a scăpà din această încurcătură care doborea teoria sa, este silit a recurge la o interpretare absurdă a pasagiului în chestiune din diploma respectivă: «Litua vaivodam nomine Barbat», zicând că Barbat s'ar fi chemat şi Litua, pe când e clar că e vorba de Barbat voevodul (ţării) Litua. Căci Litua nomine Barbat, luat

Dela această dată nu mai aflăm nimica despre Românii de pe ambele maluri ale Oltului în diplomele ungare până la anul 1324, când deodată în diploma regelui Ungariei, Carol Robert din acest an apare pentru prima oară un «*Woyvoda Transalpinus*», adică un voevod al Ţărei Româneşti şi anume Basarab-vodă «Bazarab» woyvodam nostrum Transalpinum»[1]).

In acest interval dar situaţiunea se schimbase. In locul deosibiţilor voevozi români dincoace şi dincolo de Olt aflăm un singur voevod al Tării Româneşti, dar şi acesta tot încă independenţă de Regatul Ungariei cum resultă din cuvintele «woyvodum *nostrum* Transalpinum». Intrunirea deosebitelor voevodate se efectuase dar cu învoirea regelui Ungariei sau mai probabil cu recunoaşterea ulterioară din partea acestuia a faptului împlinit. Profitând de turburările ivite în Ungaria după stingerea dinastiei lui Arpad prin moartea regelui Andrei III la anul 1301 din cauza luptei dintre deosebiţii pretendenţi Wenceslas al Bohemiei, ales de Unguri şi Carol Robert de Anjou al Napolei susţinut de Papa Bonifaciu VIII, şi luptele acestui din urmă apoì cu Otto de Bavaria, care înlocui pe cel Wenceslas după renunţarea acestuia, şi care era susţinut mai cu seamă ca principe german de Saşii din Transilvania, în cap cu puternicul voevod Ladislas Apor, care nu voia a recunoaşte de rege pe Carol Robert deşì acesta învinsese pe rivalul său Otto de Bavaria, turburări şi lupte care ţinură până pe la anul 1318 când în fine Carol Robert izbuti a supune

---

în sensul ce-i da Conduratul ar fi ca de pildă: Gheorghe cu numele Dumitru. Ar fi un non sens. Din istoricii noştri moderni, singurul care a afirmat în treacăt fără a stăruì asupra acestui punct critic din istoria noastră, fără a căutà a dovedì aceasta, că Basarab ar fi întrunit voevodatele române din dreapta şi din stânga Oltului înfiinţând statul ţării Româneşti este Iorga, Geschichte der Rumänischen Volkes, I, 143. «Aus «den Händen dicses Barbats hat sehr wahrscheinlich Bassaraba durch «Krieg oder friedlichen Vergleich, vielleicht auch druch eine Verschwaeige- «rung das Land am Oltflusse bekommen und das Fürstentum der «Tran- «salpina», wie die Ungarn, das des «ungrowlechischen Landes», wie die «Griechen und Slaven es nenen, gegründet».

[1]) Hormuzaki, Doc. I, 392.

pe toţi resculaţii, Basarab reuşì a întrunì voevodatele de pe ambele maluri ale Oltului, într'un singur stat al Ţărei Româneşti zis şi *Basarabia* după numele întemeietorului său [1]).

In amintirea Românilor de dincoace de Olt, în Muntenia, Basarab-Vodă, a rămas nu sub acest nume ci sub acela de *Negrul-Vodă*, fie că Muntenii îl vor fi poreclit astfel din cauza înfăţişării sale sau după armura sa, fie că acest nume nu este decât personificarea numirei Românilor din Ţara Românească de *Kara-Ulaghi* în cronicele persane, *Kara-Iflak* de către Turci, *Kara-Vlahii* de către Slavii de sud, adică *Negrii Romă. i* [2]).

In fine mai este şi numele de *Bas-arab*, care în fantesia poporului a putut da naştere epitetului de «*Negru*» de oarece ştiut este ca pentru poporul nostru *arap* este sinonim cu *negru*.

Ragusanul Luccari [3]), reproducând tradiţia, numeşte pe întemeetorul Ţărei Româneşti pur şi simplu «Negro Voevoda», necunoscând adevăratul său nume de Basarab cum figurează pe peatra depe mormântul fiului său Nicolae Alexandru în biserica dela Câmpulung «*fiul marelui Basarab*» sub care nume figura de sigur şi în crisovul acestui voevod din 1352, dar care nu mai există azi, de oarece numirea de «Negrul Voevod Basaraba raportată de cronicarul Greceanu nu poate fi decât o combinaţiune a sa adăogând pe lângă numele de Basarab şi pe acel de Negru [4]).

Dovadă despre identitatea lui Basarab cu tradiţionalul Negru Vodă este următoarea împrejurare. Soţia celui dintâiu, după

---

1) *Miklosich*, Mon. Serbia, p, 146. Pentru prima oară ţara Românească apare ca ţara lui Basarab într'un act sârbesc din 1349.

2) De notat este că mai cu seamă Ţara Românească dincoace de Olt şi Românii de dincoace figurau ca Neagra Românie şi Negrii Români. Astfel în cronica persană vezi *Hasdeu*, Ist. crit. I, 68 din naraţiunea năvălirei Tătarilor dincoace de munţi în Ţara Românească pare a rezulta că numai Muntenia dincoace de Olt era chemată ţara Kara-Ulaghilor

3) Copioso Ristretto degli annali di Rausa, Venetia 1605, p. 49.

4) Revista română, II, 252.

vechiul pomelnic dela biserica din Câmpulung se chema Margareta, după nume de sigur o catolică. Tot Margareta, o comitesă catolică din Transilvania, se chema şi doamna lui Negru Vodă după vechea tradiţie păstrată la mănăstirea catolică dela Câmpulung zidită de această doamnă şi de soţul ei, zidire care azi nu mai există dar care a rămas în amintirea poporului sub denumirea de «Cloaşter» adică «Kloster» pe nemţeşte mănăstire [1]).

Identitatea lui Basarab cu Negru Vodă este dar neîndoelnică. Bine înţeles că în urmă multe fapte şi zidiri se atribuiau lui Negru Vodă de tradiţie deşi erau făcute de către unul din succesorii săi de oarece tot ce erà veche poporul zicea că este făcut de Negru Vodă.

Intemeierea principatului muntean de Basarab, rămas în amintirea poporului sub denumirea de Negru Vodă, este dar un fapt dovedit. Rămâne a şti dacă el, înaintea întrunirei voevodatelor, fusese voevod dincoace de Olt sau în Oltenia vechiul cuib tradiţional al Basarabilor? Faptul — unicul care se poate invoca în sprijinul primei ipoteze — că Curtea de Argeş fiind capitala lui Basarab ar rezulta de aice că el a fost voevod dincoace de Olt, nu este nici cum decisiv [2]). Erà chiar mai firesc ca voevodul oltean obţinând sau cucerind şi voevodatul argeşean să fi transferat capitala sau mai bine zicând reşedinţa sa în teritoriul dobândit mai cu seamă că în partea

[1]) *F. I. Sulzer*, Geschichte des Transalpinischen Daciens, Wien 1782, III, p. 632—640, unde se indică chiar şi numele primului superior al mănăstirei «pater Gabriel» venit din oraşul Kiprovecz din Bulgaria.

[2]) *Iorga*, Geschichte des Rumänischen Volkes, I, 144 este singurul istoric care a emis această părere contrară celei admise din timpurile cele mai vechi despre origina olteană a Basarabilor, în treacăt însă numai, fără a o fi motivat în mod mai aprofundat: «Basarab rezida la Argeş, el aparţine dar gintei lui Seneslav». In noua sa lucrare, Istoria Românilor pentru poporul românesc, Vălenii de Munte, 1908, p. 4, el se mărgineşte de asemenea a zice că «cu aceasta învingerea voevodului Litovoi, se «hotărâse soarta voevodului oltean, însă nu Ungurii puteau să-l moşte-«nească, în starea în care se găseau, ci numai voevozii de dincolo de «Apă, din Argeş».

aceasta, nu în Oltenia unde nu se puteà lăţi şi întinde, în Muntenia mare, unde erà la largul său de a se întinde departe până la gurile Dunării şi la Marea Neagră să stabilească capitala şi reşedinţa noului stat înfiinţat de dânsul. In sprijinul acestei ipoteze este şi tradiţia după care Negru-Vodă, adică Basarab, ar fi înfiinţat aice pe lângă Curtea de Argeş, oraşele Câmpulung, Târgoviştea, Buzău şi Flocii, cea ce denotă că pentru Românii de dincoace de Olt Basarab erà un domn nou venit, pe când în Oltenia nu a rămas nici o urmă despre activitatea acestui voevod ba nici măcar o amintire despre Basarab, căci pentru dânşii el nu erà un străin, un nou venit ci un voevod pe care îl cunoşteau de mult, fiind din dinastia voevozilor lor, descendent al lui Litovoi şi Barbat, pe când pentru Românii de dincoace de Olt el fiind un nou venit, venirea lui i-a impresionat, a lăsat urme în amintirea lor.

Pentru Olteni el nu este Negru Vodă, ci Basarab un nume care li erà bine cunoscut, pentru Românii de dincoace de Olt numele de Bas-arab, ceva străin, impresionându-i l'au poreclit Negru Vodă şi sub acest nume a rămas în amintirea poporului.

Apoi nu trebue lăsat din vedere că elementul român a putut să se dezvolteze mai bine în Oltenia care nu erà atât de expusă, ca Muntenia mare, năvălirilor Cumanilor, de aceea în diferite rânduri marea şi repedea creştere a populaţiunei din «terra Ceurin» adică din Oltenia este anume constatată în bule papale din secolul XIII [1]).

Tot voevozii olteni au fost cei dintâi cari s'au resculat contra regeiui Ungariei Litovoi şi fratele său Barbat. N'au răuşit însă : aceasta fù rezervată urmaşului lor Basarab.

Care să fi fost oare capitala sau reşedinţa voevozilor olteni ? Toate indiciile sunt pentru Râmnicul Vâlcei, prin poziţiunea sa în partea muntoasă şi prin împrejurarea că în acest oraş se înfiinţă mai târziu episcopatul oltean zis al Noului Severin. Dealtmintrelea pe acele timpuri nici nu puteà fi ca-

[1]) Ist. crit. I, p. 309.

pitala alt oraş căci Târgul Jiului şi Craiova nu existau încă cel puţin nu ca oraşe ci numai ca sate [1]). Portul Olteniei erà Calafatul care apare documental deja în anul 1370 [2]), iar Severinul care erà în stăpânirea Ungurilor erà capitala banatului unguresc în Oltenia [3]).

Basarab erà numele său de botez, un nume pe acele timpuri, foarte răspândit, mai cu seamă printre Românii din Haţeg [4]). Acest nume a devenit în urmă şi numele dinastiei a Basarabilor şi a dat şi numele Ţărei Româneşti de Basarabia nume păstrat şi până azi pentru partea deslipită de Moldova, Basarabia rusească, de oarece partea de jos a acestei provincie a fost stăpânită mult timp de Basarabi.

El erà fiul lui «*Thocomerius*» pe româneşte de sigur *Tihomir* probabil şi predecesorul său în voevodatul oltean şi urmaş al voevodului Barbat [5]). Prima menţiune despre Basarab ca voevod al Tărei Româneşti o găsim deabea la anul 1324 în diploma regelui Ungariei Carol Robert «Bazarab woyvodam nosrum Transalpinum» [6]), dar el a trebuit să întemeieze statul muntean cu mult mai înainte şi nu credem a greşi admiţând anul 1310, dată însemnată în cea mai veche sorginte românească [7]).

---

[1]) Vezi Iorga, Gesch. d. R. V. I, 171 şi 195.

[2]) *A. Ştefulescu*, Mânăstirea Tismana, T. Jiu, 1896, p. 43. Vama dela Calafat fusese dăruită Tismanei de Radu I.

[3]) Dovadă despre vechimea Râmnicului este cetăţuia de pe înălţimea de lângă acest oraş. Acì pe această culme a fost ucis Radu dela Afumaţi la 1529 în vechea biserică ce se aflà aici dar care surpându-se în urmă, în locu-i a zidit o mare biserică Mitropolitul Teodosie pe vremea lui Şerban Cantacuzino, care fù asemenea, în starea în care se află azi, rezidită de Ştirbei Vodă.

[4]) *Iorga*, Sate şi Preoţi din Ardeal, Bucureşti, 1902, p. 165. Părerea lui Hasdeu după care Basarabii ar fi fost o castă căci altfel n'ar fi putut da numele lor ţării nu este nicicum întemeiată căci şi Moldova, deşì Bogdanii n'au fost o castă, se chemà la Turci Bogdania după întemeietorul ei Bogdan cel Bătrân.

[5]) *Hormuzaki*, Doc. I, p. 624.

[6]) ibid. I, 592.

[7]) *Luccari*, Copioso ristreto degli annali di Rausa, Veneţia 1605 care

Modalitatea în care s'a făcut întrunirea voevodatelor nu ne este cunoscută. Tradiţia despre închinarea Basarabilor lui Negru Vodă presupune mai de grabă un mod pacinic — fie printr'o căsătorie, fie prin moştenire ambele familii voevodale putând fi înrudite — decât o cucerire. In ceeace priveşte situaţiunea noului voevodat întrunit faţă de suzeran de regele Ungariei ea a fost regulată prin mijlocirea, înainte de anul 1324, a lui Martin Bulgarul care fusese trimis în mai multe rânduri de Carol Robert la Basarab şi care îndeplinise misiunea sa spre satisfacerea stăpânului său, adică prin recunoaşterea acestuia a faptului îndeplinit al împreunării voevodatelor oltean şi argeşean în schimbul recunoaşterei suzeranităţii sale de domnul român [1]). Relaţiunile continuară de acì a fi bune vre-o câţiva ani în orice caz până la anul 1327 când vedem pe Papa Ioan XXII lăudând pe Basarab pentru neobosita activitate depusă pentru susţinerea dreptei credinţe şi exterminarea naţiunilor necredincioase [2]). El zidise anume — după instigaţiunea soţiei sale Margareta, o catolică, o mânăstire de călugări catolici la Câmpulung [3]). Acest oraş, deşì înfiinţat de sigur în timpul ocupaţiunei acestei regiuni de cavalerii Teutoni între 1211—1225 de Saşi din Ardeal, deşì organizarea orăşenească până târziu încoace erà acea germană cu *comiţi* şi *purgari,* făceà de sigur parte din teritoriul voevodului argeşean şi cu nedrept dar se atribuie anexarea la noul principat lui Basarab [4]). Singurul oraş şi teritoriu stăpânit, dincoace de Carpaţi în Ţara Românească, într'un mod efectiv, făcând parte din regatul unguresc, de regii

reproduce informaţiunile boerului muntean Murgul de pe la 1460. Această dată, fiind cu totul deosebită de data însemnată de cronicele muntene, pare, tocmai pentru aceasta, a fi cea mai veridică.

1) *Hormuzaki,* Doc. I, 592.

2) *Hurmuz.* Doc. I, 600.

3) Vezi nota.

4) *Iorga,* Ist. Român. p. 44. Faptul că în Câmpulung erà o organizare germană cu *comite* nu implică, cum admite Iorga, o stăpânire străină maghiară. Organizarea germană a existat lung timp în multe oraşe muntene şi moldovene fără ca aceasta să fie o dovadă de stăpânire străină

Ungariei au fost cetatea şi banatul Severinului, pe lângă Loviştea cedată, pentru un scurt timp, contelui Sas Conrad.

După anul 1327 sau încă în acelaş an relaţiile dintre Carol Robert şi Basarab se înăspriră şi duseră la războiul din 1330 în care semeţul rege ungur fù straşnic bătut de Basarab şi scăpă de-abea cu viaţă [1]. Cauza acestui războiu a trebuit să fie pe lângă refuzul de a recunoaşte suzeranitatea maghiară şi a plăti tributul, şi cucerirea cetăţii Severinului de Basarab [2]. El rămase de aci înainte independent până la sfârşitul său [3].

Limitele noului principat în spre răsărit erau Prahova şi Ialomiţa. Aceasta rezultă dintr'o diplomă ungară din anul 1358 din care se vede că Ţara Românească chiar şi la această epocă nu se întindeà decât până în râurile menţionate. Prin acest act regele Ungariei Ludovic învoeşte pe Braşoveni a trece liber şi în siguranţă prin teritoriul cuprins între Prahova şi Ialomiţa de o parte până la localitatea «Uz» unde ea se varsă în Dunăre, şi de alta Buzăul până la locul unde Siretul se varsă în Dunăre [4]) ceeace neapărat denotă că acest teritoriu se află încă sub imediata stăpânire a Ungariei deşi locuit în cea mai mare parte de Români.

Dacă teritoriul acesta ar fi fost deja stăpânit de Basarab, este învederat că cu toată recunoaşterea acestuia a suzeranităţii maghiare regele nu ar fi putut decretà aceste dispoziţiuni fără concursul şi învoirea vasalului sau stăpânitorul

[1]) Despre această înfrângere vezi descripţia detaliată în a mea Isroria Românilor, I, 69—74, unde însă identificând din eroare pe Alexandru I cu tatăl său Basarab atribuisem victoria celui dintâi.

[2]) Aceasta rezultă din faptul că Severinul se află în stăpânirea Domnului muntean, când începù acest războiu, dela care însă Carol Rober il luă înapoi punând din nou ca Ban unguresc pe Dionisie. Dela 1324t când se constată ca Ban un anume Paulus nu se mai întâlnesc Bani până la anul 1335 când găsim pe Dionisie adică pe acel pus din nou la 1330. Vezi lista Banilor în *Hăşdeu*, Ist. Crit. I, 29.

[3]) *Hormuz*. Doc. I, 623, 624, 626, 628.

[4]) *Horm*. I 2, 58 inter Bogam et Prahom, a loco Uzubi fluvius Iloncha «Vocatus in Danubium, usque locum ubi fluvius Sereth nominatus similiter in ipsum Danubium cadunt».

imediat. De acea pe la anul 1368 — după ce acest teritoriu fù luat în stăpânire de fiul şi succesorul lui Basarab, Alecsandru I, vom vede într'un studiu următor, relativ la întinderea Ţărei Româneşti şi a Moldovei până la Marea Neagră, pe regele Ludovic intervenind pe lângă voevodul român pentruca să acorde aceste drepturi de trecere prin Ţara Românească, şi la Brăila, adică şi prin acel teritoriu care pe la 1358 se aflà sub stăpânirea imediată a Ungariei.

Basarab ocupat cu organizarea noului său Stat se vede că pe lângă războiul cu Carol Robert şi expediţiunile sale militare dincolo de Dunăre n'a avut timpul spre a se gândì şi la lăţirea Statului spre gurile Dunărei şi mai departe smulgând aceste teritorii de la Tătari stăpânii de pe timpul său în acele regiuni.

Aceste cuceriri fură rezervate urmaşilor săi, mai cu seamă lui Alexandru I şi Mircea I cel Bătrân.

Basarab instituì de sigur şi noile dregătorii luând de normă organizarea Bulgariei cu a căreia dinastie erà înrudit prin căsătoria fiicei sale cu Alecsandru ţarul Bulgariei (1351—1385) [1]) şi poate chiar prin legături mai vechi de înrudire între Basarabi şi ţarii bulgari, adoptând în titulatura sa şi acel «Io» adică Ioan al ţarilor Bulgarilor de la ţarul Ioaniţă încoace [2]).

Intemeietorul Ţărei Româneşti murì, după o lungă şi glorioasă domnie, pe la 1338, după ce dovedise «suveranului «său la 1330 cum că statul român înfiinţat de el puteà să «biruiască şi să existe independent, şi astfel tânărul stat ro«mân la Dunăre ridică energic capul, la umbra a două mă«riri căzânde, maghiară şi bulgară, căutând cu nerăbdare «aerul liber al independenţei, strălucirea soarelui a luptelor «victorioase, spre a puteà respirà liber şi a se desvoltà» [3]).

[1]) *Jirecek*, Geschichte der Bulgaren, p. 290.

[2]) *Iorga*, Gesch. d. 2 V. I, 144 crede că numele de «Bassaraba Ivanko» din zaconicul lui Duşan ar însemnà Basarab fiul lui Ivanco, părere greşită căci documental tatăl său se chemà Tihomir. Acest «Ivanko», nu se poate explicà altfel decât prin numele domnesc «Io» pe care îl găsim dejà pe lespedea mormântului fiului său: «*Io Nicola Alecsandru*».

[3]) Iorga, Gesch. d. r. V. I, 146. Data morţii nu se cunoaşte, dar după

El fu înmormântat în biserica domnească zidită de el la Curtea de Argeş care există până azi. Cronicele în urma făurirei personagiului fictiv, Radu Negru, atribuesc acestuia clădirea acestei biserici unde ar fi şi îngropat. Adevăratul Radu, nepotul lui Basarab, fiul lui Alexandru I, a fost de sigur înmormântat la Tismana, mânăstire clădită de dânsul şi unde se află înmormântat şi fiul său Dan, după obiceiul statornic în ţările române – după care domnii ctitori se astrucau în locaşurile zidite de ei. Mormentul care se află la biserica domnească acoperit de o lespede pe care se vede numai încă urmele unei flori de crin — pretins al lui Radu Negru este acela al lui Basarab, fără îndoială. Nu este cu putinţă ca două localităţi deosebite, destul de îndepărtate, ca Curtea de Argeş şi Câmpulung, după atâta vreme, să fi păstrat aceaşi versiune despre întemeietorul Ţărei Româneşti. Intr'un oraş şi'n altul tradiţia numeşte pe soţia lui Negru Vodă, Margareta [1]), şi am văzut că tot sub numele de Margareta figurează şi în vechiul pomelnic de la mânăstirea din Câmpulung doamna lui Basarab. După versiunea câmpulungeană mânăstirea catolică a fost zidită acolo de Negru Vogă după instigaţiunea soţiei sale Margareta, zidire despre care a rămas supt singura amintire denumirea de «Cloaşterul», versiunea argeşeană susţine că biserica domnească a fost zidită de Negrn Vodă unde a şi fost înmormântat şi tot lui Negru Vodă îi atribue zidirea bisericei, chemată de popor Sannicoară adică Sântul Neculai a căreia ruine există până azi punând în legătură cu zidirea acestui locaş numele doamnei sale Margareta [2]).

Afară de lespedea de pe mormânt se mai află în slona bisericei şi o statue mare de peatră, represintând o figură

---

anii de domnie însemnaţi de cronici succesorului sau Alexandru acesta începu a domni în 1338. In orice caz Basarab mai trăià pe la 1335. Vezi *Horm.* I, 633.

[1]) Vezi Sulger, Ges. d. T. Daciens.

[2]) *N. Gabrielescu*, Ruina Sânnicoara, Bucureşti 1888, p. 3.

de om cu părul lung, cu barbă, în cap cu o căciulă naltă, o haină pe d'asupra cu o rondelă în formă de manta cu ciucuri [1]), care nu poate fi decât chipul lui Basarab, întemeietorul Ţărei Româneşti.

---

[1]) Tocilescu. Rap. asupra cât. mânăstiri, p. 13. Statua se află azi în muzeu. Tot lui Basarab îi atribue tradiţia zidirea bisericei din Câmpulung. Cu toate aceste faptul că în ea este îngropat Alexandru I, fiul său ne face a crede că a fost zidită de acesta. Apoi ca indiciu pentru părerea aceasta mai este împrejurarea că la restaurarea bisericei de Matei Basarab ca portrete ale ctitorilor pe lângă fictivul Radu Negru s'a pus şi portretul lui Alexandru în acest mod «Io Nicola Alexandru Iliaş» cea ce dovedeşte că aceasta este luată de vechea inscripţiune şi tot odată arată că ctitorul vechiu fusese Alexandru. Despre adaosul numelui Iliaş vezi Onciul, Orig. p. 185 care greşeşte însă susţinând (p. 221) cum că mormântul s'ar aflà în ţinerea domnească San-Nicoară. El se află în biserica domnească propriu zisă dar a căreia hram este tot Sf. Nicolae. Ceva bizar că patru biserici de la Curtea de Argeş; după Arhidiaconul Pavel din Alep, pe la 1654, cu hramul sfântului Nicolae. Vezi N. Gabrielescu o. c. p. 3.